

ZMIANY W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W ZAKRESIE HISTORII DLA UCZNIÓW LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I TECHNIKUM Z 2018 ROKU WPROWADZONE W 2024 ROKU

Opracowanie: dr Katarzyna Rembacka, nauczycielka konsultantka ds. edukacji społecznej, historycznej i regionalnej w Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli

Podstawa prawna:

1. Dziennik Ustaw RP, 2 marca 2018 r., poz. 667, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia;
2. Dziennik Ustaw RP, 10 lipca 2024 r., poz. 1019, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia; Załącznik nr 3

„§ 5. Podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotów: historia i wiedza o społeczeństwie, dla uczniów LO i technikum oraz słuchaczy LO dla dorosłych, **którzy rozpoczęli kształcenie przed dniem 1 września 2022 r.**, stanowiącą załącznik nr 4 do rozporządzenia zmienianego w § 1, w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem, stosuje się w roku szkolnym:

1) 2024/2025 w:

- a) klasie III liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, do której uczęszczają słuchacze, którzy rozpoczęli kształcenie w klasie I z dniem 1 lutego 2022 r.,
- b) klasie IV liceum ogólnokształcącego, w tym liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, oraz w klasach IV i V technikum;

2) 2025/2026 w:

- a) klasie IV liceum ogólnokształcącego dla dorosłych będącej kontynuacją klasy, o której mowa w pkt 1 lit. a, b) klasie V technikum.

Objaśnienia:

- **czzerwony** – treści usunięte
- **niebieski** – treści zmienione/dodane
- **czarny** – treści niezmienione

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
I. Historia jako nauka. Uczeń:	
<p>1) definiuje podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne); 2) rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych; 2) przedstawia periodyzację dziejów powszechnych i ojczyrstych.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje nauki pomocnicze historii (genealogia, chronologia, archiwistyka, paleografia, heraldyka); 2) wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych; 3) analizuje różne oceny historiografii dotyczące dziejów ojczyrstych i powszechnych</p>
II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Uczeń	
<p>1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej; 1) porównuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie; 3) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Bliskiego Wschodu; 2) rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnych cywilizacji Bliskiego i Dalekiego Wschodu; 3) charakteryzuje wierzenia ludów tworzących cywilizacje starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu, z uwzględnieniem judaizmu</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje pradzieje ludzkości z podziałem na epoki; 1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej; 2) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Dalekiego Wschodu. 3) porównuje systemy prawne i etyczne cywilizacji starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu.</p>
III. Świat starożytnych Greków. Uczeń:	
<p>1) charakteryzuje geograficzne warunki ukształtowania się cywilizacji greckiej; 1) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis poleis; 2) opisuje różne formy ekspansji w świecie greckim (kolonizację grecką i fenicką, wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Macedońskiego); 3) charakteryzuje religię starożytnych Greków; 4) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) porównuje geograficzne uwarunkowania narodzin cywilizacji starożytnego Wschodu i Grecji; 2) charakteryzuje kulturę kreteńską i mykeńską; 2) opisuje kolonizację grecką; 3) ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa; 4) opisuje państwo Aleksandra Macedońskiego; 4) wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej.</p>

IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Uczeń:	
<p>) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa) w państwie rzymskim doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta;</p> <p>2) omawia kierunki i charakter ekspansji rzymskiej, wyjaśnia pojęcie imperium;</p> <p>3) wyjaśnia genezę chrześcijaństwa i zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim;</p> <p>5) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego i cesarstwa zachodniorzymskiego;</p> <p>6) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) omawia początki Rzymu, z uwzględnieniem kultury Etrusków;</p> <p>2) charakteryzuje organizację armii oraz etapy ekspansji rzymskiej;</p> <p>3) rozpoznaje dziedzictwo antyku greckorzymskiego we współczesnym świecie;</p> <p>3) wyjaśnia pojęcia obywatel i obywatelstwo w polis ateńskiej i republikańskim Rzymie oraz wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel obywatela w późniejszych epokach.</p>
V. Bizancjum i świat islamu. Uczeń:	
<p>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i charakteryzuje jego osiągnięcia w zakresie kultury;</p> <p>2) wyjaśnia genezę islamu i charakteryzuje główne zasady tej religii;</p> <p>3) przedstawia główne kierunki ekspansji arabskiej;</p> <p>4) opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej i rozpoznaje jej najważniejsze osiągnięcia</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje charakterystyczne cechy bizantyjskiego systemu politycznego;</p> <p>1) charakteryzuje etapy ekspansji Arabów i ocenia ich politykę wobec ludności podbitej;</p> <p>2) wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łańską i bizantyjską.</p>
VI. Europa wczesnego średniowiecza. Uczeń:	
<p>1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków, ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego;</p> <p>2) charakteryzuje ideę odnowienia cesarstwa rzymskiego na przykładzie jej realizacji przez państwo Karolingów oraz Ottonów;</p> <p>) opisuje proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji)</p> <p>4) wyjaśnia pojęcie christianitas (ze szczególnym uwzględnieniem duchowej i kulturowej roli benedyktynów).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje wierzenia i organizację społeczną Słowian;</p> <p>2) opisuje proces powstawania pierwszych państw w Europie Środkowo-Wschodniej z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łańskiej i bizantyjskiej;</p> <p>3) charakteryzuje kierunki ekspansji Normanów i ocenia jej skutki;</p> <p>3) ocenia znaczenie renesansu karolińskiego dla rozwoju kultury europejskiej.</p>
VII. Europa w okresie krucjat. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia przyczyny rozłamu w Kościele w XI w.;</p>

<p>2) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty oraz przedstawia ich skutki</p>	<p>1) charakteryzuje i ocenia rolę zakonów w średniowiecznej Europie; 3) opisuje kierunki, charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy. 2) charakteryzuje uwarunkowania rekonkwisty i przedstawia jej skutki</p>
<p>VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym; 2) opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.; 3) charakteryzuje realia życia codziennego w średniowiecznym mieście i wsi.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) przedstawia geografię plemienną Polski przedpiastowskiej; 1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.). 4) charakteryzuje spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem.</p>
<p>IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno- -gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego; 2) przedstawia nowe zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie); 2) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno- -kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim; 3) charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła. 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) przedstawia geografię plemienną ziem polskich w epoce przedpiastowskiej; 1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 3) wyjaśnia znaczenie królewskich koronacji pierwszych Piastów; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.) 5) charakteryzuje spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem</p>
<p>X. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno- -gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego; 2) przedstawia zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie) oraz wewnętrzne (partykularyzm interesów poszczególnych władców); 2) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno- -kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje przebieg walk o tron senioralny w kontekście postanowień tzw. testamentu Bolesława Krzywoustego; 2) porównuje zasady kolonizacji na prawie polskim i na prawie niemieckim; 2) przedstawia nowe zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, zakon krzyżacki, Mongołowie); 3) charakteryzuje zasady kolonizacji na prawie niemieckim; 4) charakteryzuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.</p>

<p>3) charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła. (znaczenie istnienia metropolii gnieźnieńskiej); 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy w okresie od XII do XIV wieku.</p>	
XI. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:	
<p>1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu; 2) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV wieku; 2) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza; 2) charakteryzuje kryzysy polityczne, społeczne i religijne późnego średniowiecza; 3) opisuje i wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Europie.</p>
XII. Polska w XIV i XV wieku. Uczeń:	
<p>1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny zmiany terytorialne państwa polskiego w XIV i XV w.; 2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich; 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV i XV w.; 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko- -krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej. 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV i XV wieku.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów; 2) rozpoznaje przejawy wielokulturowości na ziemiach polskich w XIV i XV w. z uwzględnieniem stosunku Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej; 3) wyjaśnia wpływ rozwoju przywilejów szlacheckich na sytuację gospodarczą państwa; 4) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w.; 5) ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w.</p>
XIII. Kultura średniowiecza. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa; 2) rozpoznaje dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza; 3) określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) opisuje rolę uniwersytetów i ich organizację oraz wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej; 2) charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza. 3) określa znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego).</p>

4) charakteryzuje sztukę romańską i gotycką	
XIV. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Uczeń:	
1) charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wypraw odkrywczych; 2) opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII wieku; 2) wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę Europy oraz obszarów pozaeuropejskich	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie; 2) przedstawia proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w.
XV. Czasy renesansu. Uczeń:	
1) wyjaśnia charakteryzuje główne prądy ideowe epoki; 2) rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3) charakteryzuje sztukę renesansową.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego. , a ponadto analizuje i interpretuje teksty obrazujące myśl filozoficzną i polityczną doby renesansu.
XVI. Reformacja i jej skutki. Uczeń:	
1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. i miejsce Rzeczypospolitej na niej.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) porównuje najważniejsze wyznania protestanckie; 1) porównuje główne zasady luteranizmu, kalwinizmu, anglikanizmu; 2) charakteryzuje sformułowaną w kręgu protestanckim zasadę cuius regio eius religio oraz jej konsekwencje dla sytuacji wyznaniowej państw europejskich; 2) przedstawia i ocenia reformę katolicką oraz kontrreformacyjne działania Kościoła katolickiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli jezuitów; 3) wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę; 4) charakteryzuje najważniejsze wojny religijne
XVII. Europa w XVI i XVII wieku. Uczeń:	
1) przedstawia drogę do nowego modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego; 2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej; 2) wyjaśnia znaczenie wojny trzydziestoletniej; 3) wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich; 4) opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego w XVI i XVII w.; 2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej; 3) porównuje ewolucję ustroju Francji i Anglii w XVII w.; 4) charakteryzuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI i XVII w.;

	5) charakteryzuje sztukę barokową.
XVIII. Państwo polsko-litewskie w czasach ostatnich Jagiellonów. Uczeń:	
<p>1) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko- litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI w.;</p> <p>2) wyjaśnia ocenia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI w. w Polsce; XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej;</p> <p>3) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim;</p> <p>4) przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia rozwiązanie problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach;</p> <p>2) charakteryzuje ruch egzekucyjny szlachty (wskazując przedstawicieli) i ocenia jego znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu w państwie polsko-litewskim;</p> <p>3) charakteryzuje stosunki wewnętrzne w Koronie i na Litwie, uwzględniając rozwarstwienie stanu szlacheckiego;</p> <p>3) charakteryzuje główne nurty reformacji w państwie polsko-litewskim.</p> <p>5) ocenia sytuację gospodarczą państwa ostatnich Jagiellonów.</p>
XIX. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej;</p> <p>3) opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>4) wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego. , a ponadto:</p> <p>1) ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie;</p> <p>2) charakteryzuje działania kontrreformacyjne ze strony Kościoła katolickiego i władz państwowych</p>
XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Uczeń:	
<p>1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji;</p> <p>2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.</p> <p>3) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów państwa polsko-litewskiego w XVI wieku z wydarzeniami europejskimi.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia polityczną rolę wybitnych postaci okresu pierwszych wolnych elekcji;</p> <p>2) charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy.</p>
XXI. Renesans w Polsce. Uczeń:	
<p>1) ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu;</p> <p>2) rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p>

	<p>1) analizuje i interpretuje fragmenty dzieł pisarzy politycznych polskiego odrodzenia;</p> <p>2) ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p> <p>3) charakteryzuje związki renesansu polskiego z europejskim.</p>
<p>XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów XVII w.;</p> <p>2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696;</p> <p>2) ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy;</p> <p>3) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p> <p>5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy i świata w XVII w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>2) przedstawia przebieg wojen toczonych przez Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVII w., z uwzględnieniem roli wybitnych dowódców i polityków, w tym: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stefana Czarnieckiego, Jana III Sobieskiego</p>
<p>XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, liberum veto i rokosze;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.;</p> <p>3) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim w XVII w.;</p> <p>3) rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje udział poszczególnych stanów w życiu gospodarczym Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>2) opisuje i ocenia projekty wzmocnienia władzy królewskiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, w tym: Piotra Skargi, Jana Kazimierza;</p> <p>3) charakteryzuje cechy sztuki barokowej i opisuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia szlachty w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p> <p>3) charakteryzuje sarmatyzm</p>

XXIV. Europa w dobie oświecenia. Uczeń:	
<p>1) charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej;</p> <p>2) wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury;</p> <p>3) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów;</p> <p>4) charakteryzuje proces modernizacji Rosji w XVIII w. i rosyjską ideę imperium.</p> <p>3) charakteryzuje procesy modernizacyjne w państwach sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rozwój parlamentaryzmu i rewolucję przemysłową w Anglii;</p> <p>2) analizuje i interpretuje fragmenty tekstów myślicieli oświeceniowych;</p> <p>2) charakteryzuje sztukę klasycystyczną;</p> <p>3) charakteryzuje najważniejsze konflikty polityczne w Europie i na świecie w XVIII w.</p>
XXV. Rewolucje XVIII w. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;</p> <p>1) wyjaśnia genezę i skutki rewolucji amerykańskiej;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych Ameryki w świetle założeń konstytucji amerykańskiej;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji</p> <p>4) ocenia znaczenie amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej;</p> <p>4) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia rolę przywódców rewolucji amerykańskiej i francuskiej;</p> <p>1) charakteryzuje etapy rewolucji francuskiej i wyjaśnia specyfikę okresu jakobińskiego;</p> <p>3) ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Francji w dobie Dyktatoratu.</p> <p>2) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
XXVI. Rzeczpospolita w XVIII wieku (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Uczeń:	
<p>1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną oraz międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich;</p> <p>2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy ze wskazaniem przejawów osłabienia suwerenności państwa polskiego;</p> <p>3) przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia projekty naprawy Rzeczypospolitej w I połowie XVIII w., w tym Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego;</p> <p>2) ocenia znaczenie polsko-saskiej unii personalnej i rolę panujących;</p> <p>2) wyjaśnia znaczenie konfederacji barskiej;</p> <p>3) charakteryzuje położenie międzynarodowe i sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej po pierwszym rozbiore;</p>

<p>4) wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej; 5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja.</p>	<p>4) porównuje polskie rozwiązania konstytucyjne z amerykańskimi i francuskimi.</p>
<p>XXVII. Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie). Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją; 2) charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców; 3) opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej; 4) przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w. 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i na świecie.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja, z uwzględnieniem roli dowódców; 2) ocenia postać Tadeusza Kościuszki jako pierwszego polskiego nowożytnego bohatera narodowego; 3) porównuje politykę państw zaborczych na zagarniętych ziemiach Rzeczypospolitej; 3) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>
<p>XXVIII. Kultura doby oświecenia w Rzeczypospolitej. Uczeń:</p>	
<p>1) rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury w odniesieniu do swojego regionu; 2) rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze zabytki architektury i sztuki doby oświecenia w Rzeczypospolitej; 2) omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia specyfikę oświecenia polskiego na tle europejskim; 2) omawia i ocenia dorobek piśmiennictwa oświeceniowego w służbie Rzeczypospolitej (Hugo Kołłątaja, Stanisława Staszica); 2) omawia rolę Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki.</p>
<p>XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2) przedstawia sukcesy i porażki wewnętrznej polityki Napoleona; 2) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; 3) charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; 4) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia istotę systemu napoleońskiego w Europie; 2) przedstawia przebieg wojny 1809 roku na ziemiach polskich; 2) przedstawia sukcesy i porażki wewnętrznej polityki Napoleona; 3) ocenia postać księcia Józefa Poniatowskiego; 3) ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.</p>
<p>XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:</p>	
<p>1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia rolę Świętego Przymierza;</p>

<p>2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 2) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; 3) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe w I połowie XIX w., uwzględniając ich przedstawicieli; 4) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów; 6) charakteryzuje wojnę krymską i jej następstwa. 5) wyjaśnia znaczenie wojny krymskiej.</p>	<p>2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3) charakteryzuje ruchy społeczne i niepodległościowe w I połowie XIX w. w Europie i Ameryce Łacińskiej; 3) charakteryzuje proces powstawania niepodległych państw w Ameryce Łacińskiej; 4) wyjaśnia założenia doktryny Monroe Monroego; 5) charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie, uwzględniając udział Polaków.</p>
<p>XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego; 2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa; 3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe; 4) wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej; 5) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiosnie Ludów w Europie; 4) wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do rabacji galicyjskiej; 5) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I połowy XIX w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje ruch spiskowy na ziemiach polskich; 2) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstania listopadowego i roli jego przywódców; 3) wyjaśnia przyczyny i charakter przemian społecznych i gospodarczych na ziemiach polskich w I połowie XIX wieku; 5) charakteryzuje znaczenie hasła walki „W imię Boga za naszą i waszą wolność” i jego realny wpływ na realizację polskich aspiracji niepodległościowych. 1) porównuje programy głównych obozów Wielkiej Emigracji, rozpoznając i rozpoznaje ich przedstawicieli; 2) wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki; 3) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich.</p>
<p>XXXII. Powstanie styczniowe i jego następstwa. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę powstania styczniowego i opisuje jego następstwa; 2) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie (postawa Francji i Prus); 3) charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego oraz rolę jego przywódców, ze szczególnym uwzględnieniem osoby i programu Romualda Traugutta;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia znaczenie powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego; 2) opisuje przykłady działalności Polaków w czasie zesłania na Syberii.</p>

<p>4) przedstawia problem uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje go z procesem uwłaszczeniowym w pozostałych zaborach.</p>	
<p>XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) porównuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec w XIX w.;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych Ameryki;</p> <p>3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Japonii.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje podział polityczny świata u schyłku XIX w.;</p> <p>2) przedstawia reformy wewnętrzne w państwach zaborczych w II połowie XIX i na początku XX w.;</p> <p>3) charakteryzuje proces modernizacji Japonii.</p>
<p>XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Uczeń:</p>	
<p>1) przedstawia przemiany gospodarcze w Europie i na świecie, wymienia najważniejsze odkrycia naukowe i dokonania techniczne; charakteryzuje procesy migracyjne;</p> <p>2) charakteryzuje nowe prądy ideowe i kulturowe, ruch emancypacyjny kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej;</p> <p>3) wyjaśnia procesy demokratyzacji ustrojów państw Europy Zachodniej;</p> <p>4) charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) rozpoznaje wybitnych teoretyków i działaczy nowych ideologii; opisuje ich dokonania;</p> <p>2) wyjaśnia związki ideologii z ruchami narodowyzwoleńczymi i zjednoczeniowymi, z działalnością partii politycznych oraz związków zawodowych;</p> <p>3) charakteryzuje odrodzenie się idei sportu olimpijskiego.</p>
<p>XXXV. Ziemie polskie pod zaborem w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska;</p> <p>2) porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach;</p> <p>3) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców;</p> <p>4) charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej; dostrzega znaczenie języka, wiary, edukacji dla podtrzymania świadomości narodowej;</p> <p>5) rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich, z uwzględnieniem dokończenia procesów uwłaszczeniowych oraz urbanizacji;</p> <p>2) charakteryzuje nowe klasy i warstwy społeczne;</p> <p>3) porównuje programy nowoczesnych ruchów politycznych; charakteryzuje dokonania najważniejszych przedstawicieli tych ruchów;</p> <p>4) rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach;</p> <p>5) porównuje przyczyny i przebieg rewolucji w latach 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim;</p> <p>6) przedstawia rezultaty wystąpień rewolucyjnych i ocenia ich znaczenie.</p>

<p>5) przedstawia genezę nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy), z uwzględnieniem ich przedstawicieli, w tym: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfańtego;</p> <p>6) wyjaśnia genezę, charakter i skutki rewolucji w latach 1905–1907 w Królestwie Polski.</p>	
<p>XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu oraz twórczości młodopolskiej;</p> <p>2) rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski;</p> <p>3) wskazuje przykłady najwybitniejszych dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”;</p> <p>3) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje podstawy ideowe i program polskiego pozytywizmu;</p> <p>2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w.;</p> <p>3) ocenia rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji.</p>
<p>XXXVII. I wojna światowa. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny, z uwzględnieniem procesu powstawania dwóch przeciwstawnych systemów sojuszy;</p> <p>2) opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;</p> <p>3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie;</p> <p>4) przedstawia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji;</p> <p>5) wyjaśnia przyczyny klęski państw centralnych i Rosji</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) omawia najważniejsze konflikty polityczne i militarne poprzedzające I wojnę światową, ze szczególnym z uwzględnieniem sytuacji na Bałkanach;</p> <p>2) omawia strategiczne koncepcje prowadzenia wojny i ich realizację;</p> <p>2) przedstawia przebieg działań wojennych na najważniejszych frontach, dostrzegając zależności między nimi;</p> <p>3) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji</p>
<p>XXXVIII. Sprawa polska w przededniu i podczas I wojny światowej. Uczeń:</p>	
<p>1) omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;</p> <p>2) przedstawia koncepcje polskich ugrupowań politycznych wobec nadciągającego konfliktu światowego;</p> <p>3) analizuje umiędzynarodowienie sprawy polskiej (m.in. akt 5 listopada, rola USA i rewolucji rosyjskich, deklaracja z 3 czerwca 1918 r.);</p> <p>4) charakteryzuje przykłady zaangażowania militarne Polaków podczas wojny, ze szczególnym uwzględnieniem losów Legionów</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje polskie przedsięwzięcia polityczne po stronie państw centralnych i Ententy ententy;</p> <p>2) przedstawia szlak bitewny żołnierzy polskich formacji wojskowych w tym: Łowczówek, Rokitna, Kostiuchnowka, Kaniów, Krzywopłoty, z uwzględnieniem roli dowódców;</p> <p>3) charakteryzuje przykłady politycznych działań państwotwórczych i wymienia ich liderów;</p> <p>2) ocenia skalę zniszczeń wojennych na ziemiach polskich;</p>

	3) opisuje tragizm losów losy Polaków wcielonych do armii zaborczych.
XXXIX. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:	
<p>1) analizuje cywilizacyjne i kulturowe następstwa wojny; ocenia straty wojenne, wylicza społeczne i gospodarcze następstwa wojny;</p> <p>1) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe następstwa I wojny światowej; ocenia straty wojenne;</p> <p>2) przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego; charakteryzuje wskazuje słabe strony ładu wersalskiego;</p> <p>3) charakteryzuje cele Ligi Narodów;</p> <p>3) wyjaśnia znaczenie układów z Rapallo i Locarno dla ładu międzynarodowego;</p> <p>4) charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy;</p> <p>5) rozpoznaje dorobek okresu międzywojennego w dziedzinie kultury i nauki.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia postanowienia traktatów pokojowych podpisanych z sojusznikami Niemiec;</p> <p>2) ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i skutki amerykańskiego izolacjonizmu;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego i ocenia skuteczność metod jego zwalczania na świecie;</p> <p>4) ocenia sytuację Niemiec w latach 20.</p> <p>5) charakteryzuje przemiany cywilizacyjne na świecie w okresie międzywojennym.</p>
XL. Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Uczeń	
<p>1) wyjaśnia genezę państwa sowieckiego i charakteryzuje jego politykę wewnętrzną i zagraniczną w okresie międzywojennym;</p> <p>2) wyjaśnia genezę faszystowskich Niemiec;</p> <p>3) charakteryzuje genezę i główne idee niemieckiego narodowego socjalizmu oraz drogę Hitlera do władzy w Niemczech;</p> <p>4) charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną III Rzeszy Niemieckiej w latach 30.;</p> <p>5) porównuje funkcjonowanie aparatu terroru w ZSRS i III Rzeszy Niemieckiej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) porównuje systemy totalitarne, charakteryzując ich imperialne cele;</p> <p>2) wyjaśnia rolę ideologii w systemach totalitarnych i zjawisko kultu jednostki;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje przejawy kryzysu demokracji w okresie międzywojennym;</p> <p>4) charakteryzuje państwa autorytarne w Europie i na świecie; 5) 5) ukazuje skalę wewnętrznych represji w ZSRS w latach 30. (w tym tzw. operację polską NKWD 1937–1938).</p>
XLI. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:	
<p>1) analizuje proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do małej konstytucji z 1919 r.);</p> <p>2) przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania odzyskania niepodległości przez Polskę;</p> <p>2) opisuje genezę i przebieg wojny polsko- -bolszewickiej oraz jej powiązanie z kwestią ukraińską i litewską;</p>

<p>3) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich i plebiscytów;</p> <p>4) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej;</p> <p>5) porównuje kształt terytorialny I i II Rzeczypospolitej.</p>	<p>3) ocenia z perspektywy polskiej i europejskiej polityczne i cywilizacyjne znaczenie bitwy warszawskiej;</p> <p>4) charakteryzuje proces formowania się granic z Czechosłowacją i Litwą.</p>
<p>XLII. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Uczeń</p>	
<p>1) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.,</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny przewrotu majowego, charakteryzuje jego przebieg oraz ocenia skutki ustrojowe (nowela sierpniowa, konstytucja kwietniowa z 1935 r.);</p> <p>3) ocenia wpływ Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego oraz innych polityków na kształt II Rzeczypospolitej; porównuje ich wizje Polski;</p> <p>3) charakteryzuje życie polityczne w Polsce w czasie rządów sanacyjnych.</p> <p>5) ocenia rolę wybitnych postaci w odbudowie niepodległej Polski i kształtowaniu jej ustroju;</p> <p>6) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski, Europy i świata w okresie międzywojennym.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) porównuje ustrój i rzeczywistość polityczną w II Rzeczypospolitej przed i po przewrocie majowym;</p> <p>2) charakteryzuje dynamikę zmian na polskiej scenie politycznej w okresie międzywojennym;</p> <p>3) ocenia skuteczność polskiej polityki zagranicznej w okresie międzywojennym;</p> <p>4) analizuje politykę wewnętrzną władz i postawy społeczeństwa II Rzeczypospolitej wobec zagrożenia wojennego.</p> <p>2) charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej;</p> <p>3) ocenia wpływ Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego oraz innych polityków na kształt II Rzeczypospolitej; porównuje ich wizje Polski.</p>
<p>XLIII. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń, uwzględniając zaborowe „dziedzictwo” oraz „dziedzictwo” pozaborowe;</p> <p>2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, uwzględniając jego wielonarodowy, wielokulturowy i wieloreligijny charakter;</p> <p>3) przedstawia i ocenia dokonania pierwszych lat odbudowy (m.in. reformy Władysława Grabskiego i unifikacja państwa);</p> <p>3) omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich;</p> <p>4) charakteryzuje i ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej z lat 30. (m.in. reformy Eugeniusza Kwiatkowskiego, rozwój Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w II Rzeczypospolitej, z uwzględnieniem problemu reformy rolnej;</p> <p>2) analizuje stosunki narodowościowe i religijne na obszarze II Rzeczypospolitej;</p> <p>3) ocenia politykę gospodarczą i społeczną władz II Rzeczypospolitej.</p> <p>4) dostrzega obecność Polonii poza granicami kraju, z uwzględnieniem roli Związku Polaków w Niemczech.</p>

XLIV. Kultura i nauka w okresie II Rzeczypospolitej. Uczeń:	
<p>1) rozpoznaje osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki z okresu II Rzeczypospolitej oraz ich twórców. 2) charakteryzuje zróżnicowanie kulturowe II Rzeczypospolitej</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) opisuje proces upowszechniania oświaty w II Rzeczypospolitej; 2) ocenia dorobek II Rzeczypospolitej w dziedzinie kultury, nauki i sportu na tle europejskim; 2) charakteryzuje przejawy kultury masowej w Polsce międzywojennej.</p>
XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Uczeń:	
<p>1) przedstawia ideologiczne, polityczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej; 2) wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec na rozbijanie systemu wersalskiego; 3) charakteryzuje politykę <i>appeasementu</i>; 4) wyjaśnia genezę paktu Ribbentrop–Mołotow i przedstawia jego postanowienia.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje proces marginalizowania Ligi Narodów; 2) charakteryzuje i ocenia ekspansję Włoch oraz wojnę domową w Hiszpanii i jej uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne.</p>
XLVI. Wojna obronna Polski w 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:	
<p>1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej; 2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS; 3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy i Kocka, oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, w tym w: Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach i Grodnie uwzględniając żołnierzy i ludność cywilną oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, z uwzględnieniem własnego regionu; 4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów; wskazuje przykłady współpracy między nimi; 5) wyjaśnia znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie; 6) wyjaśnia przyczyny przegranej przez Polskę wojny obronnej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) porównuje potencjał walczących stron; 2) przedstawia polską strategię obrony i rozmieszczenie wojsk; 3) ocenia zachowanie dowódców (m.in. Edwarda Rydza-Śmigłego, Henryka Sucharskiego, Juliana Filipowicza, Władysława Raginisa, Stanisława Dąbka, Tadeusza Kutrzebę, Franciszka Kleeberga), żołnierzy, polityków, w tym Ignacego Mościckiego, Stefana Starzyńskiego i ludności cywilnej podczas wojny obronnej w 1939 r.; 2) ocenia zachowanie dowódców wojskowych i władz cywilnych podczas wojny obronnej w 1939 r.; 3) charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej; 4) przedstawia i ocenia zachowania aliantów wobec agresji hitlerowskich Niemiec; 5) wskazuje przykłady współpracy między okupantami.</p>

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:	
<p>1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;</p> <p>1) charakteryzuje etapy agresji i aneksji obu totalitarnych mocarstw;</p> <p>2) sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);</p> <p>3) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy, z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i na zachodzie;</p> <p>4) wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi;</p> <p>5) opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki (Teheran, Jałta, Poczdam) oraz przedstawia ich ustalenia.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;</p> <p>2) charakteryzuje przebieg działań wojennych na Dalekim Wschodzie i innych frontach II wojny światowej;</p> <p>3) omawia narodziny i działalność Wielkiej Koalicji;</p> <p>4) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej oraz jeńców wojennych, uwzględnieniem przykładów ich eksterminacji.</p> <p>4) charakteryzuje polityczne, gospodarczo–społeczne oraz kulturowe skutki II wojny światowej.</p>
XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:	
<p>1) przedstawia prawnoustrojowe regulacje okupacyjnych władz dotyczące terytorium państwa polskiego i zamieszkującej tam ludności;</p> <p>1) przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;</p> <p>2) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);</p> <p>2) wymienia i charakteryzuje przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich – zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry, Piaśnica, Ponary);</p> <p>3) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności polskiej oraz jej planowanego wyniszczenia</p> <p>4) wyjaśnia przyczyny i rozmiary znaczenie konfliktu polsko-ukraińskiego, w tym ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej;</p> <p>5) charakteryzuje różne postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów, oraz wymienia przykłady heroizmu Polaków, w tym Witolda Pileckiego i Maksymiliana Marii Kolbego;</p> <p>6) wyjaśnia omawia sposoby upamiętnienia zbrodni obu okupantów oraz heroizm heroizmu Polaków na przykładzie:</p> <p>a) Muzeum Powstania Warszawskiego,</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia decyzje władz okupacyjnych dotyczące terytorium Rzeczypospolitej i jej ludności;</p> <p>2) wyjaśnia rolę okupantów w zaognianiu trudnych relacji polsko-litewskich i polsko-ukraińskich;</p> <p>3) porównuje oraz ocenia założenia i metody polityki III Rzeszy Niemieckiej i Związku Sowieckiego w okupowanej Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem eksterminacji polskich elit, grabieży polskich dzieł sztuki oraz eksploatacji gospodarczej ziem polskich (zabór własności, praca przymusowa).</p>

<p>b) Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, c) Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu.</p>	
<p>XLIX. Niemiecka polityka eksterminacji. Uczeń</p>	
<p>1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych, prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie; 2) charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada); 3) rozpoznaje główne miejsca eksterminacji Żydów polskich i europejskich oraz innych grup etnicznych i społecznych na terenie Polski i Europy Środkowo-Wschodniej (w tym: Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór, Babi Jar); 4) opisuje postawy ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim; 3) opisuje położenie ludności żydowskiej oraz formy oporu, na przykładzie powstania w getcie warszawskim; 4) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem „sprawiedliwych” Sprawiedliwych, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) rozróżnia terminologię stosowaną w nauce na określenie niemieckiej polityki eksterminacyjnej w okresie II wojny światowej (m.in. Holokaust, Szoa, Porajmos); 1) wyjaśnia religijne, kulturowe i polityczne korzenie rasizmu i antysemityzmu; 3) przedstawia rasistowską i antysemicką politykę Niemiec hitlerowskich przed II wojną światową; 2) przedstawia i omawia działania rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec tragedii Zagłady, z uwzględnieniem misji Jana Karskiego i roli „Żegoty”</p>
<p>L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń</p>	
<p>1) omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie; 2) ocenia znaczenie układu Sikorski-Majski dla obywateli polskich, znajdujących się pod okupacją sowiecką; 3) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej, w tym: bitwę o Narvik, bitwę o Anglę, bitwę pod Tobrukiem, bitwę o Monte Cassino, bitwę pod Falaise, bitwę o Arnhem, bitwę o Kołobrzeg, bitwę o Bredę; 4) analizuje politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej; 5) charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej, w tym: Władysława Sikorskiego, Stefana Grot-Roweckiego, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Leopolda Okulickiego; 1) opisuje położenie rządu Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej; 2) charakteryzuje losy armii gen. Władysława Andersa; 3) sytuuje w czasie i przestrzeni charakteryzuje działania polskich formacji wojskowych na różnych frontach II wojny światowej. 5) opisuje walki na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej, w tym: o Lwów, o Wilno;</p>

<p>6) charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej oraz Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich; wskazuje różne formy oporu wobec okupantów; 7) wyjaśnia uwarunkowania akcji „Burza”; 8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, charakter przebiegu walk, następstwa powstania, postawę aliantów zachodnich i Związku Sowieckiego). 9) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w okresie II wojny światowej z wydarzeniami w Europie i na świecie.</p>	<p>6) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej; 7) przywołuje różne oceny historyków na temat powstania warszawskiego. 8) dostrzega tragizm losów twórców zaangażowanych w niepodległościową konspirację, w tym: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Tadeusza Gajcego i Zygmunta Rumla.</p>
<p>II. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Uczeń</p>	
<p>1) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej; 2) charakteryzuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata; 3) wyjaśnia cele i strukturę Organizacji Narodów Zjednoczonych i charakteryzuje rolę tej organizacji w powojennym świecie; 4) opisuje przyczyny rozpadu koalicji antyhitlerowskiej i wyjaśnia genezę zimnej wojny (z uwzględnieniem wojny w Korei); 5) charakteryzuje powojenny problem niemiecki; 2) wyjaśnia genezę zimnej wojny, z uwzględnieniem wojny w Korei oraz problemu niemieckiego; 3) omawia proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej; 4) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe; 5) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina; 6) opisuje wydarzenia w NRD w 1953 r., na Węgrzech w 1956 r. i Czechosłowacji w 1968 r.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje skutki II wojny światowej, w tym zagadnienia związane z osądzeniem ludobójstwa (aliancki sąd w Norymberdze, bezkarność zbrodniarzy przed sądami niemieckimi po 1949 roku), z użyciem broni atomowej oraz ze współistnieniem państw demokratycznych z państwami totalitarnymi; 1) charakteryzuje zagadnienia związane z osądzeniem zbrodni wojennych popełnionych podczas II wojny światowej; 2) ocenia działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie; 3) wyjaśnia okoliczności utworzenia państwa Izrael i genezę konfliktu arabsko-izraelskiego; 4) omawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej; charakteryzuje system maoistowski; 5) przedstawia przemiany kulturowe i cywilizacyjne na świecie w latach zimnej wojny.</p>
<p>III. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę i skutki procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce; 2) wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym: wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) opisuje przebieg i specyfikę konfliktów w Wietnamie oraz wojen arabsko-izraelskich i ocenia ich skutki; 1) charakteryzuje tzw. rok Afryki;</p>

<p>3) wyjaśnia charakter konfliktów na Bliskim Wschodzie, ze szczególnym uwzględnieniem konfliktu arabsko-izraelskiego; 4) charakteryzuje genezę i etapy integracji europejskiej.</p>	<p>2) omawia przemiany w Chinach po śmierci Mao Zedonga; 3) wyjaśnia przyczyny i uwarunkowania rozwoju terroryzmu w Europie i na świecie.</p>
<p>LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie najważniejszych przemian naukowo-technicznych na świecie po II wojnie światowej; 2) analizuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej; 3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 r.; 4) opisuje rozwój nowych środków komunikacji społecznej i ocenia ich znaczenie.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) dostrzega problem biedy we współczesnym świecie, ze szczególnym uwzględnieniem państw Południa; 1) charakteryzuje najważniejsze współczesne zagrożenia cywilizacyjne; 2) wyjaśnia rolę religii we współczesnym świecie, w tym znaczenie Soboru Watykańskiego II dla działalności Kościoła katolickiego w świecie i idei ekumenizmu; 3) charakteryzuje rolę kultury masowej i sportu we współczesnym świecie</p>
<p>LIV. Świat na przełomie tysiącleci. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje proces rozpadu ZSRS i określa jego następstwa; 1) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991; 2) opisuje konflikty na terenie byłej Jugosławii oraz wojny ceczeńskie; 3) charakteryzuje kontynuację procesu integracji w Europie i przedstawia główne etapy rozwoju Unii Europejskiej</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) porównuje proces obalania komunizmu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej i transformacji ustrojowej tych państw; 2) wyjaśnia przyczyny rosnącego znaczenia Chin w świecie współczesnym; 3) charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego.</p>
<p>LV. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944–1948). Uczeń:</p>	
<p>1) opisuje straty demograficzne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej; 2) porównuje obszar państwa polskiego przed i po II wojnie światowej; 3) charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów; 4) omawia działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego, w tym: Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ), Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN), Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW); 5) charakteryzuje losy żołnierzy wyklętych/niezlomnych,</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia następstwa społeczno-gospodarcze zmiany granic państwa polskiego; 2) omawia sytuację polskiej emigracji politycznej i działalność rządu Rzeczypospolitej na uchodźstwie.</p>

<p>4) omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu, w tym działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego;</p> <p>5) opisuje represje sowieckiego i polskiego aparatu bezpieczeństwa (w tym obława augustowska);</p> <p>6) charakteryzuje okres odbudowy oraz ocenia projekt reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu i handlu</p>	
<p>LVI. Stalinizm w Polsce i jego erozja. Uczeń</p>	
<p>1) przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej;</p> <p>2) omawia i ocenia skutki terroru stalinowskiego w Polsce;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 r.;</p> <p>4) opisuje formy i skutki prześladowania Kościoła katolickiego.</p> <p>4) opisuje relacje państwo – Kościół w okresie stalinizmu</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia założenia propagandy komunistycznej i charakteryzuje cechy sztuki socrealizmu;</p> <p>2) wyjaśnia rolę radia „Wolna Europa” wobec propagandy komunistycznej;</p> <p>2) ocenia efekty społeczne i gospodarcze planu sześcioletniego;</p> <p>3) charakteryzuje przejawy odwilży popaździernikowej.</p>
<p>LVII. Polska w latach 1957–1981. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje system władzy w latach 60. i 70. w PRL i stopień uzależnienia od ZSRS; opisuje proces industrializacji i funkcjonowanie gospodarki planowej;</p> <p>2) wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976;</p> <p>3) wyjaśnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego;</p> <p>4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej w latach 1976–1980;</p> <p>5) ocenia rolę papieża Jana Pawła II i jego wpływ na przemiany w Polsce i krajach sąsiednich;</p> <p>6) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków w 1980 r.;</p> <p>7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno- -polityczne w Polsce i w Europie.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje postawy społeczne wobec władzy komunistycznej (od negacji i oporu po przystosowanie i współpracę);</p> <p>2) wyjaśnia znaczenie obchodów milenijnych w 1966 r., z uwzględnieniem roli prymasa Stefana Wyszyńskiego;</p> <p>3) rozpoznaje najważniejsze postacie „Solidarności” (z perspektywy ogólnopolskiej i lokalnej).</p> <p>4) charakteryzuje osiągnięcia polskich twórców kultury, ludzi nauki i sportowców w latach 60. i 70.</p>

LVIII. Dekada 1981–1989. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego specyfikę oraz społeczne, gospodarcze i polityczne skutki; 2) charakteryzuje postawy Polaków wobec stanu wojennego, przedstawia formy oporu społecznego oraz ocenia rolę ks. Jerzego Popiełuszki i okoliczności jego śmierci; 3) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia okrągłego stołu, opisuje i ocenia jego skutki; 4) rozpoznaje największe powojenne polskie osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki, z uwzględnieniem twórczości emigracyjnej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenia międzynarodową reakcję na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; 2) opisuje i ocenia politykę władz PRL względem Kościoła w latach 80.; 3) opisuje wpływ Kościoła katolickiego na ruch społeczny Polaków; 4) charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80.
LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku. Uczeń	
<p>1) przedstawia proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskiwania suwerenności przez Polskę;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989–1997, wyjaśnia ich międzynarodowe uwarunkowania; 2) wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji; 3) ocenia proces transformacji ustrojowej i gospodarczej; 4) charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną (w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej) 	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje przemiany społeczno- -polityczne, gospodarcze i kulturowe lat 90.; 2) charakteryzuje polityczne spory o kształt wolnej Polski; 3) ocenia społeczne koszty transformacji; 4) charakteryzuje stosunki Polski z państwami sąsiednimi

dr Katarzyna Rembacka
nauczycielka konsultantka ds. edukacji społecznej, historycznej i regionalnej

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
ul. Gen. J. Sowińskiego 68, 70-236 Szczecin

pokój nr 214 (II piętro)

tel. 91 435 06 66

e-mail: krembacka@zcdn.edu.pl

konsultacje online na [platformie e-learningowej](#): czwartki, godz. 15.00–16.00